

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТ НИЖНЬОЇ СІЛЕЗІЇ

У даній праці проаналізовані просторові аспекти розвитку туристичної інфраструктури в містах Нижньої Сілезії. Проаналізовано тенденції розвитку мережі готельних і гастрономічних підприємств. Звернено увагу на властивості транспортної і допоміжної інфраструктури, до яких були направлені значні інвестиції впродовж останніх років. Охарактеризовано актуальні проблеми розвитку туристичної інфраструктури на території нижньосілезького воєводства. Запропоновані перспективні напрями розвитку туристичної інфраструктури в Нижній Сілезії.

Ключові слова: готельні та гастрономічні об'єкти, інфраструктура, Нижня Сілезія, туристична інфраструктура, транспортна мережа, туристичні атракції.

Вступ. В останні роки у Польщі в контексті процесів європейської інтеграції і економічного зростання відбувається активний розвиток туристичної галузі. Нижня Сілезія є одним з найважливіших туристичних регіонів країни. Цьому сприяє присутність значної кількості природних і культурних об'єктів. На території нижньосілезького воєводства є майже цілий комплекс необхідних розваг для розвитку туризму: мальовничі гори, курорти різноманітного профілю, найбільша в країні кількість замків і фортець, три об'єкти із списку світової спадщини UNESCO, багато пам'яток історії і техніки та багато інших цікавих об'єктів. Близьке розташування Нижньої Сілезії до багатьох європейських країн сприяють зростанню туристичного руху і створенню необхідної інфраструктури. В останні роки зростає кількість готелів, пансіонатів, гастрономічних закладів й інших допоміжних об'єктів (лижні траси, басейни, прокат спорядження). Значного успіху в Нижній Сілезії досяг розвиток системи центрів туристичної інформації, мережа яких також суттєво збільшилася. Після вступу Польщі до Європейського союзу швидко зросли інвестиції у транспортну інфраструктуру. На території воєводства збудовані сучасні автостради, а розбудований аеропорт у Вроцлаві перетворюється на пересадковий хаб європейського значення. Власне вивчення просторових властивостей розвитку туристичної інфраструктури в Нижній Сілезії важливе для подальших географо-туристичних досліджень у регіонах Польщі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою дослідження туристичної інфраструктури міст Нижньої Сілезії були праці відомих польських науковців в галузі географії туризму: К. Відавського [19, 20], Є. Вижиковського [9], А. Ковальчика [4, 5], З. Кручека [6], В. Курека [8], Т. Лієвського, Б. Мікуловського [9], А. Шромека [16] та інших. Використовувалися також окремі статті і аналітичні дослідження Польської Туристичної Організації, воєводських установ Нижньої

Сілезії, групи Biostat. При визначенні підходів до поняття туристичної інфраструктури використані праці українських дослідників – М. Бутирської, О. Любіцевої, Т. Сокол [3], а також результати власних наукових досліджень.

У польських науковців трохи інші підходи до визначення поняття туристичної інфраструктури і її місця в діяльності людини. Більшість вчених вважають цей різновид інфраструктури частиною туристичного господарства. До подібного висновку підходимо за визначенням терміну "туристичне господарство" в розумінні Є. Важинської і А. Яцковського. У праці "Основи географії туризму" вони застосовують заміний з поняття "туристичного господарства" термін "туристична інфраструктура", яку визначають як "комплекс об'єктів і засобів, що являють облаштування визначеного простору, шляху або місцевості, потреб туристичного руху для задоволення його потреб [18, с. 30]. За підходом О. Рогалевського [12, с. 12] основними елементами бази матеріального туризму є згідно черговості:

- комунікаційна система;
- система харчування;
- система розміщення;
- допоміжна система.

Ці чотири елементи відповідають головним типам потреб, що виявляються через туристів: прибуття до мети поїздки і вирушення по ній, потребах харчування, розміщення та інших [5].

Об'єктами цього дослідження є туристична інфраструктура міст Нижньої Сілезії. Однак на території регіону розташовано понад 80 міст. Тому в цій праці охоплені тільки найбільші осередки розвитку туризму, які мають відповідні умови для цього.

Виклад основного матеріалу. Нижньосілезьке воєводство розташоване в південно-західній частині Польщі. Із заходу межує з Федеративною Республікою Німеччина, а з півдня – із Чеською Республікою. Загальна площа воєводства становить 19 947,8 км² (6,4%

площі Польщі), а населення проживає 2970,1 тис. мешканців (7,1% населення країни). Нижня Сілезія характеризується високою щільністю населення – 149 осіб/км². Нижньосілезьке воєводство сформувалося у сучасному вигляді на підставі закону від 24 липня 1998 року про адміністративний поділ Польщі з об'єднанням еленегурського, легніцького, валбжихського і вроцлавського воєводств. Центром є місто Вроцлав [15].

Коротко проаналізуємо головні групи центрів розвитку туристичної інфраструктури на території Нижньої Сілезії. До першої групи належить лише одне місто – головне ядро розвитку туризму в регіоні Вроцлав (рис. 1). Він є характерним великим туристичним центром на території Польщі. Місто є центром розвитку різних видів туризму: пізнавального, культурного, сентиментального, ділового і відпочинкового. Зростанню числа подорожуючих до Вроцлава сприяє також швидкий розвиток туристичної інфраструктури. Згідно офіційних даних в місті функціонують більше 70 готелів, а також понад 300 інших нічліжних об'єктів. Біля них функціонує кількох сотень підприємств харчування, туристичні фірми, інформаційні центри і розвинена транспортна система. До другої групи міст за розвитком туристичної інфраструктури на Нижній Сілезії відносимо три міські поселення, які були колись центрами воєводств. Такими є міста Валбжих, Єленья Гура і Легніца (рис. 1). Кожне з них має кілька домінуючих туристичних об'єктів (наприклад, замок Ксьонж у Валбжиху чи історичний центр в Легніці). Ці міста утворюють особливий підтип туристичних осередків, які мають історично сформований тип інфраструктури. Окрім значної кількості цікавих туристичних об'єктів, функціонують в них також багато готелів, гастрономічних пунктів, відпочинкових закладів і система міської комунікації. Наступну групу за властивостями розвитку туристичної інфраструктури створюють міста-курорти. Власне на території Нижньої Сілезії розміщені 11 здравниць державного значення. В межах нижньосілезького воєводства сконцентровано чверть курортного потенціалу Польщі. Частина курортів розташовані у межах більших міст – Щавно-Здруй у Валбжиху чи Цеплице-Здруй в Єлені Гурі. Однак нами досліджені окремі міста-курорти, які мають значний потенціал в розвитку туристичної інфраструктури, – Кудова-Здруй, Душнікі-Здруй, Длугополе-Здруй. Останню, четверту групу центрів за розвитком туристичної інфраструктури в Нижній Сілезії утворюють невеликі міста з перевагою пізнавального

туризму. Характерною ознакою цих містечок є присутність значного і привабливого туристичного об'єкту, який притягує потік подорожуючих. До таких міст належать Свідниця (головний туристичний об'єкт – євангельський Костел Миру), Клодзко (головний об'єкт – Фортеця Клодзька), Тшебниця (центр паломницького туризму – санктuarioї святої Ядвіги), Болеславець (відома кераміка болеславецька), Міліч (Міліцькі стави – об'єкти водного і відпочинкового туризму). У цих місцевостях відносно слабкий розвиток туристичної інфраструктури, в яких бракує якісних об'єктів для розміщення туристів. Однак ці міста відіграють значну роль в створенні комплексного продукту туристичної Нижньої Сілезії. Розглянемо особливості територіальної організації основних компонентів туристичної інфраструктури в Нижньосілезькому воєводстві.

Готельна база є однією з найважливішим передумов для діяльності туризму в містах. Власне підприємства розміщення є основою для розвитку системи туристичної інфраструктури. Зростання туристичного руху на території Нижньої Сілезії зумовило збільшення кількості готельних об'єктів і їх ємкості. На території нижньосілезького воєводства наприкінці 2015 р. функціонувало 867 туристичних (в порівнянні з липнем 2014 р. менше про 36, тобто про 4,0%) засобів розміщення. Туристичну базу творили 374 готельні об'єкти (у тому 232 готелі, 5 мотелів і 56 пансіонатів), а також 493 інших нічлігів (у тому 127 гостинних/приватних квартир, 77 осередків відпочинку і 35 санаторіїв). У загальному числі туристичних нічліжних закладів 94,0% становили цілорічні об'єкти.

Як можна побачити з картосхеми найбільша кількість готельних об'єктів сконцентрована у Вроцлаві, де їх діяло в 2016 році 77 одиниць (рис. 1). У цьому місті також згідно даних міської влади діють понад 350 інших некласифікованих закладів розміщення для туристів (хостели, гостинні апартаменти, тощо). Досить високий рівень розвитку готельної справи мають також Єленья Гура і Свідниця – там таких об'єктів більше десяти. Це визначено наявністю значних туристичних об'єктів, які притягують до цих міст значну кількість подорожуючих. Цікаво, що Валбжих і Легніца як колишні воєводські центри не виділяються великою кількістю закладів розміщення, оскільки туристи не мають значної потреби для ночівель в таких містах (табл. 1). У решті туристичних центрів в Нижній Сілезії кількість готельних об'єктів не перевищує більше десятка. Їх кількість в цих містах коливається

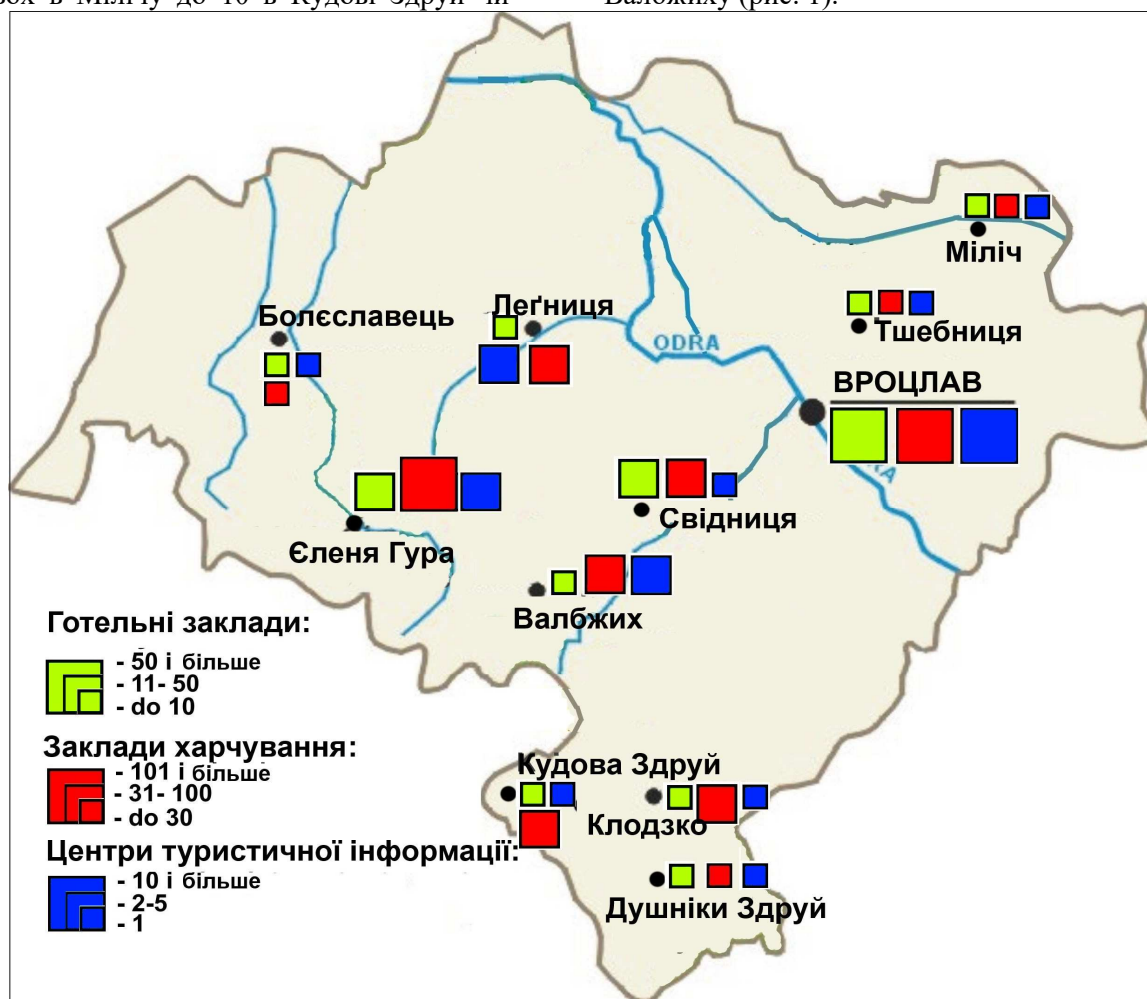

Рис.1. Об'єкти туристичної інфраструктури міст Нижньої Сілезії

У 2014 р. у воєводстві туристичними нічлігами скористалося понад 2,4 млн туристів. Більшість з них користувалася готелями або іншими готельними об'єктами. Серед

туристів переважали особи з Німеччини. Серед закладів розміщення, розташованих на Нижній Сілезії, найбільший відсоток весь час складають готелі та інші готельні об'єкти.

Таблиця 1

Туристичні заклади розміщення і їх використання серед найбільших міст Нижньої Сілезії

Міста	Об'єкти	Кількість ліжок	Кількість осіб, що переночували	Виділені ночівлі	Ступінь використання ліжок у %
Сленя Гура	30	2265	71090	296851	39,5
Легниця	9	1094	54045	93937	23,7
Валбжих	9	846	65940	103022	32,6
Вроцлав	77	11007	1039959	1745937	45,9

Джерело: <http://wroclaw.stat.gov.pl/download/gfx/wroclaw/pl/defaultaktualnosci/745/1/4/1/turystyka2015.pdf>

У курортних містах функціонують також інші заклади розміщення для туристів – санаторії і пансіонати. У таких об'єктах крім головної послуги розміщення і харчування ще передбачені оздоровчі процедури і SPA. Частина клієнтів таких підприємств може проводити лікування. В Нижній Сілезії такі підприємства розташовані переважно у наступних курортах: Душніки Здруй, Длугополе Здруй, Кудова Здруй, Лондек Здруй, Поляниця Здруй, Свірадов Здруй, Щавно Здруй. Най-

більше санаторіїв функціонують в місті Лондек Здруй – 7 підприємств. Окремі санаторії також діють в інших містах: Тшебниця, Валбжиху, Вроцлаві.

На привабливість туристичних об'єктів значною мірою впливає сфера харчування. Згідно статистичних даних станом на кінець 2015 року на території Нижньосілезького воєводства існувало 1582 гастрономічних підприємств. При цьому кожного року їх кількість зростає, бо в 2010 році таких об'єктів

було 1219. Однак відсутня інформація щодо кількості різних видів підприємств харчування (ресторани, кав'ярні, бари й інші). Дані про кількість підприємств сфери харчування зібрані на Інтернет-сторінках міських установ і онлайн-інформаторів. Згідно цієї інформації найбільше гастрономічних об'єктів функціонують у Вроцлаві (643), дещо менше число – в

колишніх воєводських центрах: Єлені Гури (122), Валбжиху (71), Легніці (близько 30), а також в повітовій Свідниці (71). У решти досліджуваних міст кількість підприємств харчування коливається від 30 до 50. Найменша кількість підприємств харчування функціонує в малих туристичних центрах Тшебниця та Міліч (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість гастрономічних об'єктів у вибраних містах Нижньої Сілезії

Міста	Ресторани	Бари і кафе	Піцерії і заклади швидкого харчування	Всього
Вроцлав	188	354	101	643
Валбжих	22	30	19	71
Легніца	15	8	7	30
Єленя Гура	42	58	12	122
Свідниця	20	38	13	71
Клодзко	11	12	7	30
Кудова Здруй	22	17	4	43
Душнікі Здруй	13	17	1	31
Длугополе Здруй	2	3	0	5
Болеславець	5	5	4	14
Тшебниця	5	17	3	25
Міліч	2	4	1	7

Джерела: власне опрацювання на основі <http://wroclaw.stat.gov.pl>, <http://turystyka.klodzko.pl/restauracje>, <http://urzad.um.walbrzych.pl/pl/page/gastronomia>, <http://www.ks-j.pl>, <http://bip.jeleniagora.pl>, <http://turystyka.trzebnica.pl>

Серед гастрономічних об'єктів в Нижній Сілезії переважають ресторани і бари, менше – кав'ярні, піцерії і паби. За останнє десятиріччя завдяки зарубіжним інвестиціям збільшилася кількість закладів швидкого харчування (“fast food”). Зростає популярність ресторанів різних національних кухонь.

Транспорт є одним з найважливіших компонентів, який сприяє розвитку туристичної галузі. Власне туризм на просторах Нижньої Сілезії розвивається завдяки сформованій транспортній системі. На території Нижньосілезького воєводства розвинені всі види транспорту, крім морського. Тут функціонує густа мережа доріг (у тому числі автобанів і швидкісних доріг), залізничних колій, а також аеропорти, річкові пристані, велосипедні шляхи, міський транспорт. Нижче охарактеризовані особливості розвитку інфраструктури кожного з видів транспорту, а також його впливу на функціонування туризму на території Нижньої Сілезії.

Система залізничного транспорту Нижньосілезького воєводства має досить давню історію, що дозволило сформувати значну мережу залізниць. Цікавим фактом є те, що історія залізничної комунікації на територіях сучасної Польщі розпочалася з Нижньої Сілезії, де в 1842 році була введена в дію лінія Вроцлав – Олава. До початку ХХ ст. сформувалася мережа залізниць в гірській частині

теперішнього воєводства, що сприяло транспортуванню вантажів гірничої промисловості і зростання числа мандрівників. Найбільшого свого розвитку залізничний транспорт на території Нижньої Сілезії досягнув до початку II світової війни. Після переходу нижньосілезьких земель до Польщі щільність і довжина залізничних колій зменшилася, особливо після 1990 року. Починаючи з 1950-х років більшість залізниць в нижньосілезькому воєводстві була електрифікована, а в 2000-х роках було введено швидкісне регіональне і міжвоєводське (зі швидкістю до 160 км/год) сполучення.

На сьогодні найважливішими залізничними лініями на території Нижньої Сілезії є Ополе - Вроцлав - Легніца - Дрезден (Німеччина) (частина європейського транспортного коридору № 3), Вроцлав - Валбжих - Єленя Гура - Згоржелець, Вроцлав - Клодзко - Міжлісся - Пардубіце (Чехія), Вроцлав - Равіч - Познань, Легніца - Клодзко, Вроцлав - Олесниця – Лодзь та інші. На лініях Вроцлав - Валбжих - Єленя Гура, Вроцлав - Ополе, Вроцлав - Равіч – Познань введено швидкісне залізничне сполучення. Загальна довжина залізниць у Нижньосілезькому воєводстві станом на початок 2016 року складала 1727 км [16]. Головними перевізниками пасажирів в Нижній Сілезії виступають державні і місцеві компанії PKP Intercity, Przewozy Regionalne і Koleje Dolnośląskie. PKP Intercity виконують переважно

швидкісні перевозки між найбільшими містами Польщі. Іноземні оператори обслуговують переважно міжнародні перевезення – до Німеччини (Deutsche Bahn) і Чехії (Ceske Drahi). Найбільші туристичні центри Нижньої Сілезії притягають значну кількість туристів з допомогою залізничного транспорту. Залізниця має важливе значення в гірській частині воєводства, де обмежена доступність до швидкісних доріг. На територію нижньосілезького воєводства функціонують також історичні залізниці, діяльність яких направлена перш за все на туристів.

Найбільше значення в туристичних перевезеннях у Польщі має автомобільний транспорт. Його розповсюдженню сприяє висока щільність дорожньої мережі в країні, а також значне число наявних в домашніх господарствах автомобілів. У останні роки значного розвитку набули також міжміські автобусні перевезення, частину яких виконують компанії low-cost.

На території Нижньої Сілезії система автомобільних доріг була сформувалася ще в середині ХХ століття. Наприкінці 1930-х років був побудований бетонний автобан Берлін-Вроцлав-Битом, з якого сформувалася сучасна автострада А4. Автотранспорт на Нижній Сілезії суттєво розвинувся після вступу Польщі до ЄС в 2004 році. Була модернізована і розбудована головна воєводська магістраль А4, побудовано трасу S8, а також проведена реконструкція інших доріг. Головною автомагістраллю Нижньої Сілезії А4 проходить через цілу південну частину Польщі, пов'язуючи її з дорогами Німеччини і України. Цей автобан є частиною міжнародного транспортного коридору № 3, який пов'язує Європу з Азією. Другою важливою швидкісною дорогою на території воєводства є недавно побудована S8, яка поєднує Вроцлав з Варшавою. У перспективі ця дорога буде подовжена на південь регіону з можливим виходом до кордону з Чехією. Важливе значення мають інші дороги державного і воєводського значення: Вроцлав - Валбжих - Мірошув, Вроцлав - Клодзко – Наху (Чехія), Вроцлав - Олава - Бжег, Вроцлав - Міліч - Познань, Вроцлав - Любінь - Зелена Гура, Вроцлав - Єленя Гура - Згоржелець. Загалом на території воєводства довжина доріг з твердим покриттям сягає майже 19400 км [13]. Водночас існує проблема транспортної доступності до деяких туристичних місцевостей Нижньої Сілезії. Наприклад, Кудова Здруй чи Карпач слабко пов'язані з автобанами і головними дорогами, що подовжує час доїзду до них. Це негативно позначається на потен-

ційних туристичних потоках, оскільки більшість туристів по території Польщі подорожують власними автомобілями або автобусами.

В обслуговуванні туристичних потоків найбільше значення по довжині перевезень має авіаційний транспорт. У Нижньосілезькому воєводстві цей вид транспорту репрезентується через два аеропорти у Вроцлаві (міжнародний) і Єлені Гурі. Однак лише вроцлавське летовище має значення на міжнародному ринку пасажирських перевезень. За 2015 р. аеропорт обслужив 24510 польотів, з яких 4506 в пасажирському русі. Обслужено 1130 тисяч прибулих і 1139 тисяч відправлених пасажирів, з яких 81% в міжнародному сполученні [21]. У 2017 році з аеропорту у Вроцлаві здійснювалися авіарейси до 47 аеропортів в країнах ЄС, Ізраїлі та Україні.

На території нижньосілезького воєводства функціонує також водний річковий транспорт. Діє водний шлях по ріці Одра, однак не на цілій її довжині. На сьогодні активно функціонує Вроцлавський Водний Вузол, який утворюють декілька судноплавних шляхів. Їх формує русло вроцлавської Одри також її відгалуження, канали та притоки.

Допоміжна система (інфраструктура) об'єднує сукупність ресурсів, установ і підприємств, які сприяють розвитку туризму на певній території. До неї належать туристичні засоби (місця для купання, лижні витяги, фунікулери, спортивні споруди, туристичні шляхи) і паратуристичні (магазини, перукарські салони, торгові центри й інші об'єкти сфери послуг). Розглянемо розміщення деяких з них на території Нижньосілезького воєводства. В гірських територіях Нижньої Сілезії діє підготовлена інфраструктура для лижників – тут розташовано багато витягів і лижних трас. Такі осередки розташовані в 20 місцевостях регіону. Найбільш популярними серед них є Шклярська Поремба, Карпач у підніжжях Судетів.

Ще одним важливим компонентом інфраструктури туризму в містах Нижньої Сілезії є система центрів туристичної інформації. Такі пункти є часто місцями надання різної інформації і послуг для туристів. Основу системи туристичної інформації в Польщі утворюють центри і пункти інтегрованої мережі. До неї також входять регіональні і місцеві туристичні сервіси, система розмітки маршрутів інформаційними знаками. В Нижній Сілезії станом на початок 2016 року функціонувало 58 пунктів туристичної інформації. Вони сконцентровані переважно в популярних містах і туристичних місцях. Більшість з цих інформаційних центрів

організовані за підтримки місцевої влади, однак функціонують також створені приватним бізнесом з комерційною метою.

Розвиток туристичної інфраструктури на території Нижньої Сілезії породжує цілий ряд проблем, які потребують швидкого вирішення. Польськими експертами у Стратегії розвитку нижньосілезького воєводства до 2020 року виокремлені наступні проблеми розвитку туристичної галузі :

- недостатній рівень інвестицій рекреаційної галузі та туристичної інфраструктури;
- брак інтегрованої системи та поганий стан туристичних шляхів;
- недостатня кількість комерційних туристичних продуктів;
- низька конкурентність регіону, як привабливого туристичного місця в Європі;
- природні загрози, в тому числі повені та часті буревії;
- недостатня підтримка туристичних заходів [14].

Серед інших проблем виділяються недостатня промоція туристичних центрів на території воєводства, нерівномірність розвитку і завантаження інфраструктури, проблеми екологічного забруднення, тощо.

Наприклад, в місті Клодзко слабо розвивається мережа готелю і гастрономічних закладів. Здавалося б, що більшість чинників сприяють розвитку цих галузей: місто розташоване на перехресті залізничних колій і автомобільних шляхів, має відомі пам'ятки історії і архітектури (наприклад, унікальна фортеця), статус повітового центру. Однак відчувається слабкий рівень промоції міста, створення його своєрідної туристичної марки і підтримки рекреаційної галузі. Водночас відчувається сильний вплив розташованих поблизу від нього здравниць: Кудови Здруй, Поляниці Здруй, Душнікі Здруй. Вони розташовані неподалік цього міста в Клодзькій улоговині. У цих курортах локалізовано багато нічліжних і гастрономічних об'єктів, які фактично конкурують між собою. Якщо ще побудувати додаткові схожі об'єкти в Клодзку, то вони матимуть дуже слабкі шанси для виживання в конкурентоспроможному полі готелів і ресторанів в сусідніх курортах.

Схожі проблеми готельно-ресторанною галуззю мають Тшебниця та інші міста, які розташовані недалеко від Вроцлава. Хоч ці поселення концентрують добрі ресурси для розвитку туризму і притягають тисячі подорожуючих. Однак поблизу розташований Вроцлав з гігантським числом готельних і ресторанних підприємств. Більшість туристів до Тшеб-

ниці, Міліча чи Олесниці приїжджають з Вроцлава на один день і переважно не потребують нічлігу. Це спричинило відповідно слабкий розвиток готельних, а також гастрономічних закладів в тих та інших приміських поселеннях. Трохи кращі шанси має Тшебниця, де розташований санктуарій святої Ядвіги, який притягає тут багато паломників. Поки що на загальний туристичний процес вони суттєво не впливають.

Ще однією проблемою є надмірна концентрація туристичних потоків у Вроцлаві порівняно з іншими великими містами на Нижній Сілезії. Це можна виявити завдяки статистичним даним щодо числа використання закладів розміщення в містах воєводства. У 2015 році Вроцлав сконцентрував майже половину нічлігів, а зарубіжних туристів більше 60 %. Найближчі його статистичні сусіди Валбжих і Єленья Гура відстають з показниками до 15-16 разів меншими [17]! Така ситуація не сприяє постійному і рівномірному розвитку туризму в Нижній Сілезії. Значна концентрація туристичних потоків у Вроцлаві зосереджена при популярних закладах (музеї, костели, відпочинкові центри), що також сприяє зростанню суспільних конфліктів. Водночас сусідні і ближні міста з не менш цікавими туристичними об'єктами не мають можливості щодо розвитку інфраструктури і зростання доходів.

Перспективи туристичної галузі Нижньої Сілезії окреслені у різних стратегічних документах, які визначають розвиток воєводства на наступні роки. Зокрема, у Стратегії розвитку Нижньосілезького воєводства до 2020 року передбачені така система дій щодо туризму:

- просування регіону як привабливого місця для розвитку туризму, реклама його туристичних продуктів;
- відбудова і реновація курортної інфраструктури;
- розбудова цілісної для всього регіону системи туристичної інформації;
- розширення мережі діючих туристичних шляхів;
- підтримка необхідних інвестицій для розвитку допоміжної інфраструктури (лижні витяги, водні спуски, тощо);
- підвищення туристичної і рекреаційної привабливості рік, перш за все Одри [15].

Висновки. Загалом можемо зазначити, що міста Нижньої Сілезії завдяки багатому рекреаційно-ресурсному потенціалу та вигідному географічному положенню мають розвинуту систему туристичної інфраструктури. Серед її компонентів активно розвиваються готельна і гастрономічна сфери, особливо у Вроцлаві та

найбільших туристичних центрах. Значний потенціал у розвитку туристичної інфраструктури мають також міста-курорти, що розташовані у передгір'ях Судетів. Дещо обмежує розвиток туристичної галузі міст невисока густота транспортних шляхів, однак в останні роки розширюються і модернізуються мережі автострад і залізниць. З найважливіших проблем розвитку туристичної інфраструктури міст Нижньої Сілезії можна відокремити недостатній розвиток і рекламу туристичних марок

окремих міст, надмірну концентрацію туристичного руху у Вроцлаві, переважання транспортної мережі і слабку доступність окремих центрів. З перспективних напрямів розвитку туристичної інфраструктури у воеводстві варто виокремити вирівнювання її розвитку між містами, зростання мережі туристичних шляхів, вирішення транспортних проблем через розвиток доріг і комунікаційної системи, застосування зелених технологій і поліпшення транскордонних зв'язків.

Література/References:

1. Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego, PART, 2009. URL: http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Turystyka/Dokumenty/Rozwoj/aktualizacja_programu_rozwoju.pdf (25.04.2017)
2. Badanie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w ujęciu powiatowym i subregionalnym wg Aktualizacji Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego. URL: http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Turystyka/Dokumenty/Badanie_ruchu_turystycznego_na_Dolnym_Slasku_w_2015_r.pdf (02.04.2017)
3. Butyrs'ka I. V. Infrastrukturne zabezpechennya rehional'noho rozvytku: problemy ta shlyakhy yikh vyrishennya: monohrafiya. – Chernivtsi : Knyhy – KhKhI, 2006. — 238 s. Kowalczyk A. Geografia Turyzmu. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002. – 288 s.
4. Kowalczyk A., Derek M. Zagospodarowanie turystyczne. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010. – 433 s.
5. Kruczek Z. Polska – geografia atrakcji turystycznych. – Kraków: Wydawnictwo „Proksenia”, 2007. – 296 s.
6. Kruczek Z., Walas B. Promocja i informacja turystyczna. – Kraków: Proksenia, 2004. – 236 s.
7. Kurek W. Turystyka. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007. – 430 s.
8. Lijewski T., Mikulowski B., Wyrzykowski J. Geografia turystyki Polski, – Wydanie piąte zmienione. – Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2008. – 384 s.
9. Polski system informacji turystycznej. URL: <https://www.pot.gov.pl/dzialania/l/polski-system-informacji-turystycznej> (18.05.2017)
10. Program rozwoju turystyki dla województwa Dolnośląskiego. URL: http://www.ern.cz/koreg/files/PR_CR_Dolnoslezskeho.pdf (09.05.2017)
11. Rogalewski O. Zagospodarowanie turystyczne. – Warszawa: WSiP, 1979. – 159 s.
12. Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2016. URL: http://wroclaw.stat.gov.pl/download/gfx/wroclaw/pl/defaultaktualnosci/752/2/19/1/rocznik_woj2016.pdf (18.05.2017)
13. Strategia rozwoju Dolnośląskiego klastra turystyki do roku 2020. URL: <http://www.turystykadolnyslask.pl/upload/upload/Strategia%20Dolno%20C5%9B%20C4%85ski%20Klaster%20Turystyki.pdf> (18.05.2017)
14. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020. URL: http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD_2020-final.pdf (18.05.2017)
15. Szromek A., 2012, Uzdrowiska i ich funkcja turystyczno-lecznicza, Proksenia, Kraków.
16. Turystyka w województwie dolnośląskim w 2015 r. URL: <http://wroclaw.stat.gov.pl/download/gfx/wroclaw/pl/defaultaktualnosci/745/1/4/1/turystyka2015.pdf> (19.05.2017)
17. Warszńska J., Jackowski A. Podstawy geografii turystyki. – Warszawa: PWN, 1978. – 333 s.
18. Widawski K., Ranszek W. Rozwój i oferta usług turystyki uzdrowskiej po polskiej i czeskiej stronie Sudetów// „Prace Geograficzne”, Wrocław, 2011. – S. 125, 147-160.
19. Widawski K. i in. Turystyka kulturowa na Dolnym Śląsku – wybrane aspekty // Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Tom. II, Wrocław, 2011. – 211 s.
20. Wrocław w liczbach 2015. URL: http://wroclaw.stat.gov.pl/download/gfx/wroclaw/pl/defaultaktualnosci/758/1/3/1/wroclaw_w_liczbach_2015.pdf (18.05.2017)
21. Wyrzykowski J. i in. Turystyka na Dolnym Śląsku. Stan i perspektywy rozwoju (red. J. Wyrzykowski), Wrocław: Wyd. AWF we Wrocławiu, 2009.

Аннотация:

Иван Рудакевич. СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕНДЫ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ГОРОДОВ НИЖНЕЙ СИЛЕЗИИ.

В данной работе проанализированы пространственные аспекты развития туристической инфраструктуры в городах Нижней Силезии. Представлены различные научные подходы к понятию туристической инфраструктуры, а также проведен ее анализ компонентов. Охарактеризованы туристические аттракции Нижней Силезии как факторы развития туризма на его территории. Особое внимание посвящено природным объектам, а между прочим рельефу, лечебным водам, сети заповедников. Нижнесилезское воеводство имеет также богатый исторический и культурный потенциал для развития туризма. Проанализированы пространственные аспекты развития сети гостиничных и гастрономических предприятий. Обращено внимание на свойства транспортной инфраструктуры, в которую были направлены значительные инвестиции в течение последних лет. Обсуждены пространственные свойства развития вспомогательной инфраструктуры (лыжные подъемники, центры туристической информации, туристические маршруты) на Нижней Силезии.

Охарактеризованы актуальные проблемы развития туристической инфраструктуры на территории Нижнесилезского воеводства, а в частности: неравномерное развитие туристических центров, слабая реклама, транспортные и экологические проблемы. Проанализированы проблемы развития сферы туризма в отдельных городах нижней Силезии. В работе предложены перспективные направления развития туристической инфраструктуры в Нижней Силезии, а особенно: улучшения туристических марок, строительство транспортной инфраструктуры и сети туристических путей, решение экологических проблем.

Ключевые слова: гостиничные и гастрономические объекты, инфраструктура, Нижняя Силезия, туристическая инфраструктура, транспортная сеть, туристические аттракции.

Abstract:

Ivan Rudakevych. MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT OF TOURIST INFRASTRUCTURE IN THE CITIES OF LOWER SILESIA.

In the given work the spatial aspects of the development of tourist infrastructure in the cities of Lower Silesia are considered. Scientific approaches to the concept of tourist infrastructure are analyzed, as well as the analysis of components is conducted. The tourist values of Lower Silesia as a factor of tourism development on its territory are described. Considerable attention has been given to its natural objects: relief, superficial and therapeutic waters, a network of national parks. Lower Silesian Voivodeship also has rich historical and cultural potential for development of tourism. The main types of centers of development of tourism infrastructure among the cities of Lower Silesia are described. The spatial aspects of the development of network of hotel and gastronomic enterprises are analyzed. During the last years, considerable investments are directed towards the property of a transport infrastructure. The region has traditionally developed a network of railways and highways. Lower Silesia is also considering the spatial characteristics of the development of accompanying infrastructures (ski lifts, tourist information centers, tourist routes). Current problems of development of tourist infrastructure in the territory of Lower Silesia are dedicated. The problems of development of tourism sphere in selected cities of Lower Silesia are analyzed. These include uneven development of tourist centers, poor promotion, transportation and ecological problems. Perspective directions of development of tourist infrastructure in Lower Silesia consist of improvement of tourist brands, development of transport infrastructure and networks of tourist routes, decisions with ecological problems.

Key words: accommodation and gastronomy, infrastructure, Lower Silesia, tourist attractions, tourist infrastructure, transport network.

Надійшла 12.10.2017р.

УДК 910.4:796.5](477.87)=161.2(045]

Лариса МЕДВІДЬ, Надія КАМПОВ, Сергій МАХЛИНЕЦЬ

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ РЕГІОНУ

В статті досліджено особливості територіальної організації гірськолижного туризму та виділено регіони Закарпатської області, які є найбільш привабливими для його розвитку. Визначено показники, за якими розрізняються гірськолижні курорти, та особливості формування і розвитку їх інфраструктури. Відзначено, що розвиток гірськолижного туризму в регіоні неможливий без належної інвестиційної підтримки, зокрема, розробки інвестиційних проектів розбудови інфраструктури гірськолижних комплексів найбільш популярних територій.

Ключові слова: гірськолижний туризм, гірськолижний курорт, гірськолижний регіон, гірськолижна інфраструктура, гірськолижні комплекси.

Постановка проблеми. Гірськолижний туризм є видом активного туризму, який спрямований на гармонійний розвиток людини та зміцнення її здоров'я. Динамічні темпи зростання гірськолижного відпочинку та формування системи сучасних гірськолижних курортів призвели до створення цілої системи індустрії гірськолижного туризму, яка включає елементи таких видів туризму як лікувально-оздоровчого, рекреаційного та екологічного. Для окремих регіонів України, зокрема для Закарпатської області, гірськолижний туризм може стати напрямком сталого розвитку, який позитивно впливає на економіку, розширює сферу зайнятості місцевих жителів, формує позитивний імідж території, в тому числі як території «зимової рекреації».

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження туристичних об'єктів у межах рекреаційних територій проводяться в різних наукових галузях з охопленням широкого спектру проблем і стосуються економічної, суспільно-політичної, екологічної, географічної та інших сфер. Питання розміщення рекреаційних об'єктів, в тому числі гірськолижних, з врахуванням географічної складової розглядали в своїй роботі українські та зарубіжні науковці – О.Бейдик, Т. Божук, В.Гетьман, М.Рутинський, І.Смаль, М.Бірсан, С.Дороцькі, П.Розняк, В.Константін та ін.; економічної складової – Т.Ткаченко, Н.Коновалова, О.Левицький, М.Пітюлич, М.Фальк, Р.Манінг та ін.; екологічної складової – М.Голубця, М.Запотічного, В.Кияка, В.Кравцова, С.Стойки, К.Райса,